

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 1 • NR 6 • 1962

Sveriges tre kronor – några reflexioner

Av Heribert Seitz

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heralдинen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Sveriges Tre Kronor — några Reflexioner

Av Heribert Seitz

I NR 5 p. 215 ff av denna tidskrift har amtsrådssekreteraren Ernst Verwohlt visat det stora intresset att anmäla min bok »De tre kronorna. Det svenska riksvapnet i sitt europeiska sammanhang». Efter att till tidskriftens läsekrets tillmötesgående ha förmedlat ett avsnitt av mitt kapitel »Tolkningsproblemet under fyra seklar — en återblick», kommer anmälaren in på det centrala problemet, nämligen inplaceringen av den svenska trekronorssymbolen i det allmänneuropeiska tidssammanhanget och noterar därvid välvilligt, att historiska parallellstudier kan göras fruktbara. Efter att hastigt ha noterat symbolens omfattande spridning och innebörd ute i Europa — som går ut på att rär sinnebildens *första gången* kan påvisas, syfter den på heliga tre konungar men också att den förekommer i många andra sammanhang — fortsätter så anmälaren på följande sida med att återge ett av Arvid Berghman 1956 framfört motargument: »Hvis Sverige havde haft disse tre konger som sine specielle skytshelgener, havde sagen været klar...» Eftersom så ej var fallet, menar anmälaren, finns inga hållpunkter.

Nu står det emellertid ej någonstans i boken, att svenska riksvapnets tre kronor obetinget syftar på heliga tre konungar. Orsakerna till kung Albrekts val av trekronorssymbolen äro sammanfattade på sid. 109. Där står: att Albrekt känt till denna innan han kom till Sverige; att till valet torde de i Sverige tidigare förekommande trekronorssymbolerna kunna ha bidragit; att kronor-

nas inbördes ordning och vapnets färger, identiska med Arturgestaltningens, uppenbarligen influerats av denna; att trekronorsmärket ej fördes som riksvapen av något suveränt land och därför kunde anläggas utan politiska komplikationer. På sid. 111 antydes så avslutningsvis under hänvisning till de tre kronorna såsom helgonkungarnas symbol i de samtida och allmänt spridda bildkalendarierna, att denna tidigast kända innebörd kan vara okänd, men att den kan anas. Ur metodisk synpunkt måste man nämligen tills vidare konstatera, att de tre kronorna primärt komponerats såsom helgonkungarnas symbol. Någon förklaring, som går ut på en äldre tolkning av sinnebildens, är ej känd. *Senare* förklarades symbolen på flera sätt, för dessa har jag också redogjort i bokens tidigare avsnitt.

Vidare: med undantag för Köln voro heliga tre konungar lika litet några »speciella skyddshelgon», när de förekommo i de andra europeiska staterna, som de voro i Sverige. Varför förekommo de då i så många länder? T. ex. i Danmark, på Erik Menveds borgarkrigsmynt? Svaret är, att de utgjorde ett attraktivt och på många sätt användbart emblem, som under den aktuella tiden låg »i luften». På flera ställen har jag upprepat detta, bl. a. på sid. 72.

Så till anmälarens »Forsøg på en konklusion», där en svårförståelig passus förekommer. Herr Verwohlt erinrar i sin slutmening om de »tre pælvistillede gyldne kroner» som finnas på folkungavapnets fanor i Bergshammar-

vapenboken och att detta varit medbestämmande vid kung Albrekts slutliga val av tre kronor som sköldemärke. Först och främst måste jag nog påpeka, att den bild anmälaren studerat och också avbildat är hämtad från en tecknad och färglagd kopia; på denna ha fanornas figurer förändrats något, så att de kunna tolkas som kronor. På originalpergamentet (jfr min bild 67), ses endast schematiskt tecknade streck, som väl närmast liknar bjälkar. Frånsett detta — vi anser dem trots allt vara kronor — så uttalar ju anmälaren endast vad jag redan räknat med, sid. 109: »till Albrekts val härav torde de i Sverige tidigare förekommande trekronorssymbolerna kunna ha bidragit». Om det sedan varit de sex dubiösa fanbilderna eller något annat, vet varken anmälaren eller jag. Men det är ju ej alls detta, som är problemet. Frågan varifrån Folkungarnas tre kronor kommit och vad de

innebära är ju icke besvarad med att de använt dem. I all anspråkslöshet menar jag, att den kulturhistoriska bakgrund jag i bokens tidigare del tecknat och kronologiskt sammanfattat på sid. 123-124 kan utgöra ett svar, eftersom den bygger på en existerande verklighet. En konkret indikation finns i Magnus Ladulås' religiösa alfa-omegasymbol, som dessutom är en formel parallell till samme kungs användande av tre kronor, jfr bild 60. Och Magnus Ladulås var en Folkunge.

Slutligen: vetenskaplig metodik fordrar bland mycket annat komparativa studier och medtagande av alla sådana argument, som äro sakligt motiverade. Vad därutöver är blir gissning och hugskott. Sådant har ej med en kritisk metodik att göra. Den medeltida heraldiken är ingen från allt annat isolerad cell i den dåtida kulturkroppen. Den får sin näring från och har sin plats i denna.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.